فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی/سال چهارم/شماره ۱٤ /تابستان ۹۱/صفحات ۱٤۹-۱۲۹

# بررسی تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران

سعید جبارزاده کنگرلوئی*
سعید خدایار یگانه**

تاریخ دریافت:۹۰/۱/۲۵ تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۱۷

**چکیده:**

با توجه به اهمیت کیفیت گزارش‌گری مالی برای تصمیم گیری سرمایه گذاران، از یک سو و درماندگی مالی اخیر شرکت‌های بزرگ و بین المللی از جمله انرون و ورلدکام و افزایش شمار تقلب در گزارش‌گری مالی که موجب بروز نگرانی‌هایی درباره کیفیت گزارش‌گری مالی و خدشه دار شدن اعتبار حسابداری شده است، لذا در این پژوهش تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی فعال در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار می‌گیرد، به عبارتی دیگر، این پژوهش در صدد پاسخ‌گویی به این سئوال است که آیا درماندگی مالی شرکت‌ها می‌تواند بر کیفیت گزارش‌گری مالی تأثیر داشته باشد یا نه؟ از این رو، نمونه ۸۱ عضوی از بین شرکت‌های درمانده مالی (مشمول ماده ۱۴۱ اصلاحی قانون تجارت) فعال در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۰ ساله بین سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۷ انتخاب و از مدل آلتمن برای پیش بینی درماندگی مالی و مدل برث برای اندازه‌گیری کیفیت گزارش‌گری مالی استفاده گردید. در ضمن روش آزمون آماری مورد استفاده در این پژوهش مدل رگرسیون

* استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، گروه حسابداری، ارومیه، آذربایجان غربی، ایران. (نویسنده مسئول) Email: Jabbarzadeh.s@gmail.com

** کارشناسی ارشد حسابداری و عضو هیات علمی آموزشکده فنی و حرفه ای سما ارومیه، گروه حسابداری، ارومیه، آذربایجان غربی، ایران. Email:saeedyeganeh@yahoo.com

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

از نوع لوجیت می‌باشد. نهایتاً، نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن است که درماندگی مالی در سه سطح نهفتگی، کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری (ناحیه درماندگی مالی) و درماندگی مالی کامل هیچ تأثیر معناداری بر کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی فعال در بورس اوراق بهادار تهران ندارد.

**واژه‌های کلیدی:** درماندگی مالی، مرحله نهفتگی، مرحله کسری وجه نقد، عدم قدرت پرداخت دیون ، درماندگی مالی کامل، کیفیت گزارشگری مالی

## ۱- مقدمه

نقش اصلی گزارش‌گری مالی انتقال اثربخش اطلاعات مالی به افراد برون سازمانی به روشی معتبر و به موقع است (بولو، ۱۳۸۶، ۸۸). که یکی از اهداف عمده آن فراهم ساختن اطلاعات لازم برای ارزیابی عملکرد و توان سودآوری بنگاه اقتصادی است. شرط لازم برای دست‌یابی به این هدف، ارائه اطلاعات مالی به نحوی است که ارزیابی عملکرد گذشته را ممکن ساخته و در سنجش توان سودآوری و پیش بینی فعالیت‌های آتی بنگاه اقتصادی موثر واقع گردد (برادران و بادآور، ۱۳۸۸، ۱۴۵). در این میان، درماندگی مالی اخیر شرکت‌های بزرگ و بین المللی از جمله انرون و ورلدکام از یک طرف و افزایش شمار تقلب در گزارش‌گری مالی، موجب بروز نگرانی‌هایی درباره کیفیت گزارش‌گری مالی و خدشه‌دار شدن اعتبار حسابداری شده است. حرفه حسابداری و حسابرسی نیز در راستای چاره‌جویی و جلب اعتماد عمومی از دست رفته، به تدبیر راهکارهایی هم‌چون تغییر رویکرد تدوین استانداردهای حسابداری از استانداردهای مبتنی بر قواعد به استانداردهای مبتنی بر اصول، تأکید بر استقلال حسابرسان و حاکمیت شرکتی برای حمایت از منافع سهام‌داران جزء و تنظیم مقررات انتظامی حرفه حسابداری و حسابرسی پرداختند. اما با وجود مکانیزم‌های نظارتی یکسان بر گزارش‌گری مالی شرکت‌ها، به نظر می‌رسد که شرکت‌ها از کیفیت گزارش‌گری مالی یکسانی برخوردار نیستند و این امر بیان‌گر آن است که احتمالاً عوامل متعدد دیگری باعث ایجاد تفاوت در کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌ها می گردد (نیکومرام و بادآور، ۱۳۸۸، ۱۴۲). لذا، از آن‌جایی که پژوهش‌های گسترده‌ای در سطح جهان در خصوص عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر کیفیت گزارش‌گری مالی به انجام رسیده است، ولی با توجه به بررسی‌های به عمل آمده در این پژوهش به نظر می رسد که مطالعات بسیار اندکی در خصوص تأثیر احتمالی درماندگی مالی شرکت‌ها بر

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

کیفیت گزارش‌گری مالی آنها به انجام رسیده است. لذا از آن جایی که از یک طرف، وجود انگیزه‌های مدیریت سود در بین شرکت‌های درمانده مالی فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأئید گردیده و از طرفی دیگر، تأثیر مدیریت سود بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی در پژوهش‌های انجام گرفته در سطح جهان به تأئید رسیده است، لذا در این پژوهش سعی گردید بدین سوال پاسخ داده شود که آیا کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی در طول دوران درماندگی و به موازات نزدیک‌تر شدن به درماندگی مالی کامل بیشتر می‌شود یا کمتر؟ و به عبارتی دیگر آیا درماندگی مالی شرکت‌ها می تواند بر کیفیت گزارش‌گری مالی تأثیر معناداری داشته باشد یا نه؟ بنابراین، در این پژوهش سعی می‌گردد تا نگرش جدیدی در خصوص کیفیت گزارش‌گری مالی از منظر درماندگی مالی در ادبیات مربوط به کیفیت گزارش‌گری مالی ایجاد گردد تا شاید بتوان از طریق شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت گزارش‌گری مالی گامی مفید در جهت ارتقای کیفیت گزارش‌گری مالی و به تبع آن شفافیت و کارایی بازار سرمایه برداشت.

## ۲- مروری بر ادبیات و پیشینه پژوهش

گزارش‌گری مالی مهم‌ترین فرآورده سیستم حسابداری است که عمده‌ترین هدف آن فراهم ساختن اطلاعات مالی لازم برای ارزیابی عملکرد و توانایی سودآوری بنگاه اقتصادی است (اسماعیلی، ۱۳۸۴، ۲۷). بر طبق مفاهیم نظری گزارش‌گری مالی ایران، هدف از صورت‌های مالی ارائه اطلاعات تلخیص و طبقه‌بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری واحد تجاری است که برای طیف گسترده‌ای از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی و اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد. هم‌چنین طبق مفاهیم نظری گزارش‌گری مالی ایران، اطلاعاتی مفید خواهد بود که دارای خصوصیات و ویژگی‌های معینی باشد که این خصوصیات و ویژگی‌های معین را خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری نامیده و در جهت افزایش کیفیت گزارش‌گری مالی برای سودمندی در تصمیم‌گیری لازم و ضروری است (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۶ ، ۶۲۵).

کیفیت گزارش‌گری مالی به محدوده‌ای اشاره دارد که در آن، گزارش‌های مالی شرکت، وضعیت اقتصادی و عملکرد آن را در طی یک دوره زمانی اندازه‌گیری و به صورت صادقانه ارائه می‌کند. اگر چه در ادبیات مربوط به کیفیت گزارش‌گری مالی و به ویژه کیفیت سود با تأکید بر اصول حسابداری حاکم بر گزارش‌گری مالی، به طور ضمنی بر روی کیفیت صورت‌های مالی تمرکز نموده‌اند، ولی به هر حال بحث جامع در خصوص کیفیت گزارش‌گری مالی در نهایت

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

می‌بایستی فراتر از کیفیت صورت‌های مالی باشد. زیرا شرکت‌ها اطلاعات مالی خود را می‌توانند با استفاده از روش‌های دیگری به غیر از صورت‌های مالی هم‌چون نشریات مالی، گزارش تحلیل‌گران، سخنرانی‌ها، مراکز اطلاع رسانی اینترنتی و غیره منتشر نمایند. از طرفی دیگر، گزارش‌گری مالی فقط یک محصول نهایی نیست، بلکه فرایندی متشکل از چندین جزء می‌باشد که کیفیت گزارش‌گری مالی در نهایت بستگی به کیفیت هر بخش از فرایند گزارش‌گری مالی دارد. فرایند گزارش‌گری مالی در نمودار ۱ آورده شده است.

علاوه بر این، رویکردهای متفاوت دیگری در خصوص ارزیابی کیفیت گزارش‌گری مالی وجود دارد که این رویکردها را می توان در دو گروه طبقه بندی نمود. گروه اول رویکرد مبتنی بر نیاز استفاده کنندگان می‌باشد که بر مسائل مرتبط با ارزشیابی و سودمندی اطلاعات مالی برای استفاده کنندگان تمرکز دارد که چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی نمونه اولیه از این مدل بوده و بر اساس آن کیفیت گزارشگری مالی برحسب اهداف کلی گزارش‌گری مالی یعنی فراهم کردن اطلاعات سودمند برای استفاده کنندگان جهت اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری و اعطای اعتبار و نظایر آن تعریف شده است. گروه دوم، رویکرد مبتنی بر حمایت از سرمایه‌گذار و سهامدار می‌باشد که بر مسائل مرتبط با نحوه اداره شرکت و مباشرت تأکید دارد. در این گروه، کیفیت گزارش‌گری مالی به طور عمده برحسب افشای کامل و منصفانه برای سهامداران تعریف می‌شود و کیفیت گزارش‌گری مالی عبارت است از اطلاعات مالی کامل و شفاف که مانع گمراهی یا ایجاد ابهام برای استفاده کنندگان می‌شود (جونز و بلنچ[1]، ۲۰۰۰، ۳۵۵).

**نمودار ۱: فرآیند گزارش‌گری مالی**

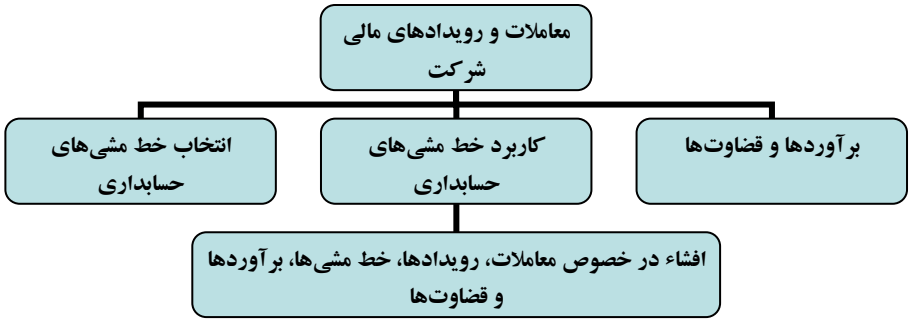


[1]- Jonas & Blancht

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

از زمان تدوین مبانی نظری گزارش‌گری مالی و استانداردهای حسابداری، پژوهش‌های متعددی درباره کیفیت اطلاعات مالی گزارش شده از طریق سیستم حسابداری انجام شده است. نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط گلوستن[۱] و میلگرام[۲] (۱۹۸۵)، امیهود[۳] و مندلسون[۴] (۱۹۸۶)، دیاموند[۵] و ورکچیا[۶] (۱۹۹۱) ایسلی[۷] و اوهارا[۸] (۲۰۰۳) نشان می‌دهد که افزایش کیفیت اطلاعات مالی به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و در نتیجه، کاهش هزینه حقوق صاحبان سهام منجر می‌شود (کوهن[۹]، ۲۰۰۴، ۲). همچنین پژوهش‌های انجام شده توسط هیلی[۱۰] ، هاتون[۱۱] و پالپو[۱۲] (۱۹۹۱)، وطن پرست (۱۳۸۴) بیان‌گر آن است که بهبود گزارش‌گری مالی موجب افزایش درجه نقدشوندگی سهام و بهبود عملکرد سهام می‌شود (همان منبع، ۹) و (وطن پرست، ۱۳۸۴). ورکچیا و لئوز[۱۳] (۲۰۰۴) نشان دادند که کیفیت پائین گزارش‌گری مالی منجر به ایجاد ریسک اطلاعات و افزایش هزینه سرمایه می‌شود (بولو، ۱۳۸۶، ۸۷). سان[۱۴] (۲۰۰۵) پژوهشی انجام داد که نتایج آن نشان می‌دهد، پیش‌بینی کیفیت بالا برای گزارش‌گری مالی در زیرساخت‌های قانونی، سیاسی و اقتصادی موجب بهبود کارایی تخصیص سرمایه می‌شود (سان، ۲۰۰۵، ۵۲). رج گوپال[۱۵] و ون کاتاچلم[۱۶] (۲۰۰۵) نشان دادند که کیفیت گزارش‌گری مالی از لحاظ آماری با نوسانات بازده سهام دارای رابطه منفی می‌باشد (رج گوپال و ون کاتاچلم، ۲۰۰۵، ۳۷-۳۵). وردی [۱۷] (۲۰۰۶) در پژوهشی اثبات نمود که گزارش‌گری مالی با کیفیت با کاهش سرمایه‌گذاری کمتر از حد و بیشتر از حد شرکت به افزایش کارایی سرمایه‌گذاری‌های آن کمک می‌کند (وردی، ۲۰۰۶، ۳۰-۲۹). در بسیاری از پژوهش‌های انجام گرفته در خصوص

---

1. Glosten
2. Milgrom
3. Amihiud
4. Mendelson
5. Diamond
6. Verrecchia
7. Easley
8. O'Hara
9. Cohen
10. Healy
11. Hutton
12. Palepu
13. Leuze
14. Sun
15. Rajgopal
16. Venkatachalm
17. Verdi

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

اندازه‌گیری کیفیت گزارش‌گری مالی از جمله پژوهش‌های بیمن[1] و ورکچیا (۱۹۹۶)، فیرفیلد و دیگران[2](۱۹۹۶)، ادمتی[3] و پلیدرر[4] (۲۰۰۰)، بارث و دیگران[5](۲۰۰۱)، ایسلی واوهارا (۲۰۰۳) و میخائل و دیگران[6] (۲۰۰۳)، دقت اطلاعات مالی به عنوان معیار اندازه‌گیری کیفیت گزارش‌گری مالی مورد استفاده قرار گرفته است. دقت اطلاعات مالی بیان‌گر توانایی اجزای سود تعهدی حسابداری (تحت شرایط انعطاف‌پذیری و اختیار عمل در انتخاب از میان رویه‌ها و برآوردهای حسابداری) برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی مورد انتظار آینده می‌باشد. بنابراین بالا بودن دقت و توان پیش‌بینی‌کنندگی اجزای سود تعهدی از شاخص‌های تعیین محتوای اطلاعاتی و کیفیت بالای گزارش‌گری مالی می‌باشد (کوهن، ۲۰۰۴، ۱،۱۴).

اختیار عمل مدیران در استفاده از اصول تحقق وتطابق، برآورد و پیش بینی از جمله عواملی است که کیفیت گزارش‌گری مالی به طور اعم و کیفیت سود به طور خاص را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از یک سو، به دلیل آگاهی بیشتر مدیران از امورات شرکت، انتظار می رود که به گونه‌ای اطلاعات تهیه و ارائه گردد که وضعیت شرکت را به بهترین نحو منعکس کند. از سویی دیگر، ممکن است بنا به دلایلی نظیر ابقا در شرکت، دریافت پاداش و سایر عوامل، مدیریت خواسته یا ناخواسته از طریق فرایند مدیریت سود، وضعیت مالی شرکت را به صورت مطلوب جلوه دهد. بنابراین کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌ها، تحت تأثیر اقدامات و صلاحدید مدیریت جهت بهتر نشان دادن وضعیت مالی، دستخوش تغییرات گشته و موجب پایین آمدن کیفیت گزارش‌گری مالی می‌گردد (خواجوی و ناظمی، ۱۳۸۴، ۳۸). به طور مثال سودهای بیشتر از واقع نشان داده شده که به عنوان معیار ارزیابی عملکرد مدیریت مورد استفاده قرار می‌گیرد منجر به تعلق حقوق ومزایای بیش از اندازه به مدیریت خواهد شد. به گونه‌ای مشابه سودهای متورم ممکن است درماندگی مالی ناگهانی شرکت را پنهان ساخته و باعث اعطای اعتبار نادرست از سوی اعتباردهندگان به شرکت گردد.

مطالعات قبلی بیان می کنند که مدیران شرکت‌های درمانده مالی ممکن است اطلاعات مالی خود را برای مخفی نمودن و یا به تعویق انداختن وضعیت درماندگی مالی[7]، دست‌کاری نمایند. چندین مطالعه نشان داده که مدیران شرکت‌های ورشکست شده، انگیزه‌های بیشتری

---

1. Baiman
2. Fairfield ,et al.
3. Admati
4. Pleiderer
5. Barth, et al.
6. Mikhail, et al.
7. .DeAngelo et al. Beneish et al., Rosner

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

برای مدیریت سود دارند. به طور مثال، جهت اجتناب از نقض قراردادهای بدهی و پنهان کردن شرایط نامطلوب خود اقدام به مدیریت سود می‌کنند در مقابل، برخی از پژوهش‌گران نشان داده‌اند که، مدیریت شرکت‌های درمانده مالی زمانی که ارگان‌های نظارتی برون سازمانی بیشتر بوده و یا زمانی که حسابرسان در گزارش‌های خود صلاحیت تداوم فعالیت شرکت را منتشر می‌کنند، انگیزه‌ی بیشتری برای کاهش سود و اعمال محافظه‌کاری بیشتر، پیدا می کنند[۱]. از طرفی دیگر، بجز مواردی که ناشی از تعارض منافع بین مدیران و سهام‌داران است، ممکن است در سایر موارد انگیزه‌ای برای بد جلوه دادن عملکرد شرکت به وسیله مدیریت سود وجود داشته باشد (چارتون و همکاران[۲] ، ۲۰۰۷).

بر طبق پژوهش‌های برخی از پژوهش‌گران[۳] مطالعات متعددی، گزینش‌های حسابداری درگزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی را مورد بررسی قرار داده‌اند. برخی دیگر از پژوهش‌گران[۴] نیز نشان داده‌اند که گزینش‌های حسابداری درگزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی به انگیزه مدیران بستگی دارد. دی آنجلو و دیگران[۵] (۱۹۹۴)، دریافتند که مدیران شرکت‌های MYSE با وجود کاهش شدید سودها و زیان‌های مداوم حتی با وجود این که سودها، به علت وجود قراردادهای بدهی تحت محدودیت شدید قرار داشتند، دست به گزینش‌های حسابداری بر روی درآمدهای نزولی (رو به کاهش) زده‌اند. در مقابل، هیلی و پالپو[۶] (۱۹۹۰) دریافتند که شرکت‌های دارای محدودیت‌های شدید بر روی سودهای تقسیمی، برای خارج شدن از محدودیت‌های ایجاد شده بر روی سودها، تمایل دارند که به‌جای ایجاد تغییر در گزارش‌گری مالی و دست‌کاری اقلام تعهدی، سودهای تقسیمی خود را متوقف نمایند. همچنین سوئنی[۷] (۱۹۹۴) ، دریافت که شرکت‌های درمانده مالی، قبل از درماندگی مالی دست به گزینش‌های حسابداری بیشتری بر روی درآمدهای افزایشی می‌زنند. سایر مطالعات[۸] شرکت‌هایی را که دارای مشکلات مربوط به قراردادهای بدهی بودند را مورد بررسی قرار داده و مدارکی دال بر دست‌کاری درآمدهای رو به بالا (افزایشی) توسط مدیریت برای اجتناب از تخلفات قرارداهای بدهی را به‌دست آورده‌اند (چارتون و همکاران، ۲۰۰۷).

---

1. Healy & Wahlen
2. Chariton, Lambertides & Lenos
3. Healy and Palepu, Sweeney, DeAngelo, et al.
4. DeFond and Jiambalvo, Dichev and Skinner & Beneish, et al.
5. DeAngelo, et al.
6. Healy and Palepu
7. Sweeney
8. DeFond and Jiambalvo , Dichev and Skinner, Beneish, et al.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

بسیاری از مطالعات قبلی نیز، رفتار مدیریت سود شرکت‌های درمانده مالی را مورد بررسی قرار نداده و به جای آن توجه خود را بر روی درآمدهای شرکت‌هایی که مشکلات مالی، هم‌چون مسائل مرتبط با قراردادهای بدهی، زیان‌های پایدار و سودهای رو به کاهش را تجربه کرده بودند، متمرکز نموده‌اند. برای مثال، روسنر[1] (۲۰۰۳) بررسی کرده که آیا صورت‌های مالی شرکت‌های درمانده مالی در سال‌های قبل از درماندگی مالی نسبت به صورت‌های مالی شرکت‌های غیر درمانده مالی (غیر ورشکسته) به احتمال زیاد افزایش عمده‌ای را در مدیریت سود نشان خواهد داد و این‌که آیا حسابرسان این موارد را کشف خواهند کرد و یا نه. همچنین او بررسی نموده که آیا صورت‌های مالی شرکت‌های درمانده شده مالی به احتمال زیاد در دوره‌های دارای تداوم فعالیت نسبت به دوره‌های عدم تداوم فعالیت، افزایش در مدیریت سود را به‌صورت وارونه نشان خواهد داد. وی در این پژوهش‌ها دریافت که رفتار شرکت‌های درمانده مالی که بحران‌های مالی را بر مبنای اطلاعات واقعی نشان نداده و کاهش با اهمیتی را در جریان وجه نقد نشان می‌دهند، با آن شرکت‌هایی که در زمان درماندگی مالی و همچنین قبل از درماندگی مالی درآمدهای‌شان را به‌صورت بیش از واقع نشان می‌دهند، یکسان است (چارتو و همکاران، ۲۰۰۷).

و نهایتاً این‌که طبق نتایج حاصله از پژوهشی که توسط جبارزاده و دیگران در سال ۱۳۸۸ با عنوان بررسی ارتباط بین هموارسازی سود و درماندگی مالی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران به انجام رسید، مشخص گردید که مدیران واحدهای تجاری در مراحل مختلف درماندگی مالی برای بهتر نشان دادن وضعیت مالی و عملکرد شرکت‌شان جهت حفظ خود در بازار سرمایه از طریق ابزارهایی که در اختیار دارند دست به هموارسازی (مدیریت سود) می‌زنند؟

## ۳- پرسش اصلی پژوهش

با توجه به نتایج پژوهش‌های قبلی انجام گرفته در زمینه پیش بینی درماندگی مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین وجود شواهد عینی در خصوص زیان-ده بودن تعدادی از شرکت‌های فعال در برخی از صنایع، هم‌چون صنعت نساجی در طی سنوات اخیر از یک‌سو، و ادامه فعالیت این شرکت‌ها به رغم درماندگی مالی (مشمولیت ماده ۱۴۱ اصلاحی قانون تجارت ) در بورس اوراق بهادار تهران، از سویی دیگر، منجر به شکل‌گیری پرسشی در ذهن پژوهش‌گر به شرح ذیل شد:

[1]. Rosner

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

آیا کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌های درمانده مالی در طول دوران درماندگی و به موازات نزدیک‌تر شدن به درماندگی مالی کامل بیشتر می‌شود یا کمتر؟ و به عبارتی دیگر آیا درماندگی مالی شرکت‌ها می‌تواند بر کیفیت گزارش‌گری مالی تأثیر معناداری داشته باشد یا نه؟

روند شکل گیری ایده اصلی این پژوهش، با توجه به نتایج پژوهش‌های قبلی انجام گرفته در خصوص تأثیر درماندگی مالی بر روی مدیریت سود و همچنین تأثیر مدیریت سود بر روی کیفیت گزارشگری مالی که در نهایت منجر به انجام این پژوهش گردید، در نمودار ۳ نشان داده شده است:

**نمودار ۲: ایده پژوهش جاری**

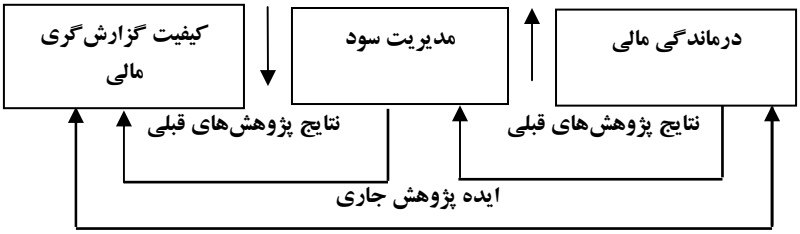


**به موازات افزایش درماندگی مالی، کیفیت گزارش‌گری مالی چه تغییری می‌کند؟**

## ۴- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های این پژوهش که در جهت یافتن پاسخی منطقی برای پرسش پژوهش تدوین گشته‌اند شامل سه فرضیه اصلی به شرح زیر می باشد:

۱. درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله نهفتگی بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معنی‌داری دارد.
۲. درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معنی‌داری دارد.
**۳.** درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله عدم قدرت پرداخت کامل دیون (درماندگی مالی کامل) بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معنی‌داری دارد.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

## ۵- جامعه آماری ، دوره زمانی مورد آزمون و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش شامل ۹۶ شرکت تابلوی غیر رسمی بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که در جلسه ۸۷/۳/۲۱ هیئت پذیرش اوراق بهادار تهران بدلیل عدم احراز شرایط تابلوها و بازارها (مشمول ماده ۱۴۱ اصلاحی قانون تجارت) از فهرست شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران حذف شده‌اند. حجم نمونه در این پژوهش شامل ۸۱ شرکت از ۹۶ شرکت کل جامعه شرکت‌های درمانده مالی می‌باشد. روش نمونه‌گیری نیز به‌صورت حذف سیستماتیک با در نظر گرفتن ویژگی در دسترس بودن اطلاعات مالی شرکت‌ها برای دوره زمانی ۱۰ ساله مورد آزمون بین سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۷ می‌باشد.

## ۶- روش پژوهش و متغیرهای مربوط

از آن‌جایی که این پژوهش در پی یافتن رابطه معنادار بین دو گروه اطلاعات در یک جامعه یعنی کیفیت گزارش‌گری مالی و درماندگی مالی در جامعه شرکت‌های خارج شده از بورس اوراق بهادار تهران (شرکتهای درمانده مالی) می‌باشد، بنابراین این پژوهش در زمره پژوهش‌های همبستگی قرار دارد. از طرفی دیگر، پژوهش حاضر از نوع پس رویدادی است، یعنی بر مبنای تجزیه وتحلیل اطلاعات گذشته (صورتهای مالی شرکت‌ها) انجام می‌گیرد (حافظ نیا، ۱۳۸۵، ۶۷). در پژوهش حاضر درماندگی مالی در سه مرحله نهفتگی، کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی وتجاری و مرحله عدم قدرت پرداخت دیون کامل (درماندگی مالی کامل) به عنوان متغیر مستقل و کیفیت گزارش‌گری مالی به عنوان متغیر وابسته مد نظر قرار گرفته است.

## ابزارهای گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

به دلیل قابل اتکاء بودن گزارش‌های مالی شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران، از این گزارش‌ها به عنوان اصلی‌ترین منبع اطلاعاتی جهت انجام پژوهش استفاده شده است. که این گزارش‌ها شامل صورت‌های مالی اساسی شرکت‌های مورد آزمون است که از طریق سایت اینترنتی سازمان بورس به نشانی www.rdis.ir برای سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۷ دریافت و مورد استفاده قرار گرفت. اطلاعات مالی شرکت‌ها در طی سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ نیز از اطلاعات مالی موجود در نرم افزار تدبیر پرداز استخراج گردیده است. همچنین جهت آزمون

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

فرضیه‌ها و در نهایت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار Excel و همچنین نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است.

## مدل‌های آماری و روش‌های آزمون

از آن‌جایی که برای آزمون فرضیه‌های پژوهش ابتدا احتمال درماندگی مالی شرکت‌ها و کیفیت گزارش‌گری مالی محاسبه گردیده و سپس ارتباط بین این دو مقوله مورد آزمون قرار گرفت، بنابراین در پژوهش حاضر، دو مدل آماری مختلف به شرح ذیل مورد استفاده قرار گرفته است:

### الف) مدل آماری مربوط به پیش بینی درماندگی مالی شرکت‌ها

در پژوهش حاضر از آنجایی که فرضیه‌های تدوین شده بر مبنای مراحل مختلف درماندگی مالی (ارائه شده توسط نیوتن در سال ۱۹۹۸) طبقه بندی شده‌اند، لذا، اولین گام برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، پیش بینی احتمال درماندگی مالی شرکت‌های مورد آزمون و طبقه‌بندی آن‌ها به سه مرحله نهفتگی، کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری و عدم قدرت پرداخت دیون کامل (درماندگی مالی کامل) می‌باشد. در این پژوهش برای پیش بینی احتمال درماندگی مالی شرکت‌ها، از مدل تحلیل ممیزی چندگانه (Z´- Score) آلتمن استفاده شده است. دلیل استفاده از مدل آلتمن برای پیش بینی درماندگی مالی شرکت‌ها، استفاده از طبقه‌بندی ارائه شده توسط نیوتن در خصوص مراحل درماندگی مالی شرکت‌ها در فرضیه‌های پژوهش، از یک سو و نزدیک‌تر بودن تعاریف ارائه شده از مراحل درماندگی مالی توسط نیوتن و طبقه بندی ارائه شده در خصوص میزان احتمال درماندگی مالی شرکت‌ها توسط آلتمن در مدل پیش بینی درماندگی مالی (Z´- Score) به یک‌دیگر می‌باشد. به عبارتی بهتر چنین می‌توان بیان نمود که، با توجه به بررسی‌های به عمل آمده در این پژوهش، هیچ یک از مدل‌های پیش بینی درماندگی مالی، نتوانسته‌اند همانند مدل پیش بینی درماندگی مالی آلتمن، احتمال درماندگی مالی را به سه ناحیه درماندگی مالی با احتمال بسیار کم، ناحیه درماندگی مالی و احتمال درماندگی مالی بسیار بالا طبقه‌بندی نمایند. لذا مدل پیش بینی درماندگی مالی آلتمن به شرح زیر می باشد:

$$\mathbf{Z'}= 0.717x_1+ 0.847x_2+ 3.107x_3+ 0.42x_4 + 0.998x_5$$

$x_1$ = کل دارایی‌ها / سرمایه درگردش

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

$X_2$ = کل دارایی‌ها / سود انباشته

$X_3$ = کل دارایی‌ها / درآمد قبل از بهره ومالیات

$X_4$ = ارزش دفتری بدهی / ارزش دفتری حقوق صاحبان سرمایه

$X_5$ = کل دارایی‌ها / کل فروش

در این مدل اگر:

$Z' < 1/33$ : احتمال درماندگی مالی خیلی بالا است.

$1/33 < Z' < 2/9$: شرکت در ناحیه درماندگی مالی قرار دارد.

$Z' > 2/9$ : احتمال درماندگی مالی خیلی کم است (رهنمای رود پشتی و همکاران، ۱۳۸۵، ۵۱۴).

لذا همان‌طوری که در بالا نیز بدان اشاره شد، به منظور تطبیق بیشتر مراحل درماندگی مالی در فرضیه‌های پژوهش با مدل آلتمن، این دو مدل به شرح زیر برابرسازی می‌شوند:

- دوره نهفتگی (نیوتن) = احتمال درماندگی مالی خیلی کم (آلتمن)
- دوره کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری (نیوتن) = ناحیه درماندگی مالی (آلتمن)
- دوره عدم پرداخت کامل دیون (درماندگی مالی کامل نیوتن) = احتمال درماندگی مالی خیلی بالا (آلتمن)

## ب) مدل آماری مربوط به اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی

دقت اطلاعات مالی به عنوان معیار اندازه‌گیری کیفیت آن در نظر گرفته می‌شود. برای اندازه‌گیری میزان دقت اطلاعات مالی به صورت تجربی، از پس‌ماندهای معادله رگرسیون پیش بینی جریان‌های نقدی آینده با استفاده از اجزای تشکیل دهنده سود عملیاتی حسابداری یک دوره قبل استفاده می‌گردد. (برث[1] و دیگران، ۲۰۰۱، ۳۶)

$$CFO_{i,t+1} = \alpha_0 + \beta_1 CFO_{i,t} + \beta_2 \Delta AR_{i,t} + \beta_3 \Delta INV_{i,t} + \beta_4 \Delta AP_{i,t} + \beta_5 DEPR_{i,t} + \beta_6 OTHER_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1}$$

که در آن:

CFO= جریان نقدی حاصل از عملیات

ΔAR= تغییر در حساب‌های دریافتنی

[1]. Barth, et al.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

ΔINV= تغییر در موجودی‌ها

ΔAP= تغییر در حساب‌های پرداختنی و بدهی‌های معوق

DEPR= هزینه استهلاک دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود

OTHER= خالص سایر اقلام تعهدی که به صورت زیر محاسبه می شود:

OTHER= OP-(CFO+ΔAR+ΔINV-ΔAP- DEPR)

OP= سود عملیاتی

ε: مقدار خطا که فرض می‌شود دارای میانگین صفر و واریانس ثابت باشد.

معیار تجربی اندازه گیری کیفیت گزارش‌گری مالی، قدر مطلق پس‌ماندها یعنی $RES = |\varepsilon_{i,t+1}|$ می‌باشد. هر قدر پس ماندها کوچک‌تر باشد بیانگر دقت اطلاعات مالی و کیفیت بالای گزارش‌گری مالی می‌باشد. میانه پس‌ماندها به عنوان مرز تفکیک کیفیت اطلاعات در نظر گرفته می‌شود. به این مفهوم که اگر پس‌ماندهای معادله مساوی یا کمتر از میانه قدر مطلق پس‌ماندها باشد، گزارش‌گری مالی باکیفیت و در غیر این صورت بی‌کیفیت فرض می‌شود.

## ج) مدل لوجیت

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش یعنی تعیین میزان تأثیرگذاری درماندگی مالی شرکت‌ها بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی از مدل لوجیت استفاده شده است. مدل لوجیت ادامه پیشرفته مدل رگرسیونی است که دارای متغیرهای ساختگی و مجازی است. با این فرض ضمنی که متغیرهای توضیحی می‌تواند کمی، کیفی یا ترکیبی از هر دو باشد. در حالی که متغیر وابسته به هر حال بایستی قابل اندازه‌گیری کمی باشد. در مدل لوجیت متغیر وابسته خود ماهیتاً بیان‌گر دو گروه است، که هر یک مقادیر ۰ و ۱ را اختیار می‌کند. در این پژوهش متغیر وابسته، کیفیت گزارش‌گری مالی می‌باشد که عدد یک برای شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری بالا و عدد صفر برای شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری پایین در نظر گرفته شده است و متغیر مستقل، درماندگی مالی شرکت‌ها در سه دوران مختلف درماندگی مالی می‌باشد.

معادله نهایی لوجیت برای فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل می باشد (توکلی،۱۳۷۰، ۲۷-۲۴).

$$Y_i = Log(\frac{P_i}{1-P_i}) = B_0\beta_1 X_1$$

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

## آزمون فرضیه های پژوهش و تجزیه و تحلیل یافته ها

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌های پژوهش به ترتیب در جداول ۱ ، ۲ و ۳ نشان داده شده است:

### ۱. آزمون فرضیه اول

**جدول ۱: نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه اول**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **فرضیه : درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله نهفتگی بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.** | | | | | |
| **متغیر مستقل X : درماندگی مالی شرکت‌ها**<br>**$Y_i = 1$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا**<br>**روش آماری: مدل رگرسیون لوجیت**<br>**ارزش احتمال : ۹۵٪** | | | **متغیر وابسته Y : کیفیت گزارش‌گری مالی**<br>**$Y_i = 0$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی پایین**<br>**تعداد نمونه آماری : ۸۱ شرکت درمانده مالی مشمول ماده ۱۴۱**<br>**ضریب اهمیت : ۵٪** | | |
| **جدول تعیین حساسیت مدل** | | | **$R^2$** | **P- Value** | **Chi - Square** |
| **در کل** | **با کیفیت پایین** | **با کیفیت بالا** | | | |
| ٦٦,٧ | ۳۳,۳ | ۸۳,۳ | ۰,۳٦ | ۰,۰۹ | ۲,۷۲ |
| **$Y_i = -9.028 + 2.945\ X_i$** | ⟹ | | **$Y_i = B_0 + \beta_1 X_i$** | | |

همان‌طوری که در جدول بالا مشاهده می‌نمایید، در فرضیه فوق تأثیر درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله نهفتگی بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی از طریق مدل رگرسیون لوجیت مورد آزمون و تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. جهت آزمون تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته، رابطه همبستگی بین متغیرها و میزان تأثیرگذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد آزمون قرار گرفت. هم‌چنان که در ستونP-Value جدول بالا مشاهده می‌نمایید، مقدار P-Value به دست آمده بزرگ‌تر از ۵٪ (ضریب اهمیت) می‌باشد. در نتیجه فرضیه $H_0$ با احتمال ۹۵٪ رد نشده و فرضیه $H_1$ مبنی بر تأثیر معنادار درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله نهفتگی بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی مورد تأیید قرار نگرفت. هم‌چنین در فرضیه فوق $R^2$ که نشان دهنده میزان تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی می باشد ۳۶٪ است**.** بدین معنی که کیفیت گزارش‌گری مالی صرفاً به میزان ۳۶٪ به درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله نهفتگی وابسته می‌باشد. علاوه بر این، با توجه به ستون‌های مربوط به تعیین حساسیت مدل رگرسیون برآوردی جدول بالا می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیون برآوردی دارای دقت و حساسیت مطلوبی برای تفکیک شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا و پایین می‌باشد.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

## ۲. آزمون فرضیه دوم

**جدول ۲: نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه دوم**

| فرضیه : درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| متغیر مستقل X : درماندگی مالی شرکت‌ها<br>$Y_i = 1$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا<br>روش آماری: مدل رگرسیون لوجیت<br>ارزش احتمال : ۹۵٪ | | | متغیر وابسته Y : کیفیت گزارش‌گری مالی<br>$Y_i = 0$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی پایین<br>تعداد نمونه آماری : ۸۱ شرکت درمانده مالی مشمول ماده ۱۴۱<br>ضریب اهمیت : ۵٪ | | |
| جدول تعیین حساسیت مدل | | $R^2$ | P- Value | Chi - Square | |
| در کل | با کیفیت پایین | با کیفیت بالا | | | |
| ۶۳,۵ | ۵۸,۱ | ۶۸,۸ | ۰,۰۶۹ | ۰,۰۶۸ | ۳,۳۲۴ |
| $Y_i = 2.661 - 1.449X_i$ | | | $Y_i = B_0 + \beta_1 X_i$ | | |

همان‌طوری که در جدول بالا مشاهده می‌نمایید، در فرضیه فوق تأثیر درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری (ناحیه درماندگی مالی) بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی از طریق مدل رگرسیون لوجیت مورد آزمون و تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. جهت آزمون تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته، رابطه همبستگی بین متغیرها و میزان تأثیرگذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد آزمون قرار گرفت. هم‌چنان که در ستون P-Value جدول بالا مشاهده می‌نمایید، مقدار به دست آمده بزرگ‌تر از ۵٪ (ضریب اهمیت) می‌باشد. در نتیجه فرضیه $H_0$ با احتمال ۹۵٪ رد نشده و فرضیه $H_1$ مبنی بر تأثیر معنادار درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی مورد تأیید قرار نگرفت. هم‌چنین در فرضیه فوق $R^2$ که نشان دهنده میزان تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی می‌باشد ۶,۹٪ است. بدین معنی که کیفیت گزارش‌گری مالی صرفاً به میزان ۶,۹٪ به درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله کسری وجه نقد و عدم قدرت پرداخت دیون مالی و تجاری وابسته می‌باشد. علاوه بر این، با توجه به ستون‌های مربوط به تعیین حساسیت مدل رگرسیون برآوردی جدول بالا می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیون برآوردی دارای دقت و حساسیت مطلوبی برای تفکیک شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا و پایین می‌باشد.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

### ۳. آزمون فرضیه سوم

**جدول ۳: نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه سوم**

| فرضیه : درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله درماندگی مالی کامل بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| متغیر مستقل X : درماندگی مالی شرکت‌ها<br>$Y_i = 1$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا<br>روش آماری: مدل رگرسیون لوجیت<br>ارزش احتمال : ۹۵٪ | | | متغیر وابسته Y : کیفیت گزارش‌گری مالی<br>$Y_i = 0$ : شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی پایین<br>تعداد نمونه آماری : ۸۱ شرکت درمانده مالی مشمول ماده ۱٤۱<br>ضریب اهمیت : ۵٪ | | |
| جدول تعیین حساسیت مدل | | $R^2$ | P- Value | Chi - Square | |
| در کل | با کیفیت پایین | با کیفیت بالا | | | |
| ۵۹,۷ | ۱۹ | ۷۸,٤ | ۰,۲۸ | ۰,۰۷۸ | ۲,۵۷٤ |
| $Y_i = 5.564 + 4.735\ X_i$ | | | $Y_i = B_0 + \beta_1 X_i$ | | |

همان‌طوری که در جدول بالا مشاهده می‌نمایید، در فرضیه فوق تأثیر درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله درماندگی مالی کامل بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی از طریق مدل رگرسیون لوجیت مورد آزمون و تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. جهت آزمون تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته، رابطه همبستگی بین متغیرها و میزان تأثیرگذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد آزمون قرار گرفت. هم‌چنان که در ستون P- Value جدول بالا مشاهده می‌نمایید، مقدار P- Value به دست آمده بزرگ‌تر از ۵٪ (ضریب اهمیت) می‌باشد. در نتیجه فرضیه $H_0$ با احتمال ۹۵٪ رد نشده و فرضیه $H_1$ مبنی بر تأثیر معنادار درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله درماندگی مالی کامل بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی مورد تأیید قرار نگرفت. همچنین در فرضیه فوق $R^2$ که نشان دهنده میزان تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی می‌باشد ۲۸٪ است. بدین معنی که کیفیت گزارش‌گری مالی صرفاً به میزان ۲۸٪ به درماندگی مالی شرکت‌ها در مرحله درماندگی مالی کامل وابسته می‌باشد. علاوه بر این، با توجه به ستون‌های مربوط به تعیین حساسیت مدل رگرسیون برآوردی جدول بالا می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیون برآوردی دارای دقت و حساسیت مطلوبی برای تفکیک شرکت‌های با کیفیت گزارش‌گری مالی بالا و پایین می‌باشد.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

## ۷- بحث و نتیجه‌گیری

از آن‌جایی که از یک سو، وجود انگیزه‌های مدیریت سود در بین شرکت‌های درمانده مالی فعال در بورس اوراق بهادار تهران تأئید گردیده و از سویی دیگر، تأثیر مدیریت سود بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی در پژوهش‌های انجام گرفته در سطح جهان به تأئید رسیده است، لذا در این پژوهش سعی گردید بدین سوال پاسخ داده شود که آیا کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی در طول دوران درماندگی و به موازات نزدیک‌تر شدن به درماندگی مالی کامل بیشتر می‌شود یا کمتر؟ و به عبارتی دیگر آیا درماندگی مالی شرکت‌ها می تواند بر کیفیت گزارش‌گری مالی تأثیر معناداری داشته باشد یا نه؟ در جهت پاسخ به این سئوال فرضیه‌هایی مطرح گردیده و مورد آزمون قرار گرفت، که با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که ایده اصلی مطرح شده در این پژدهش مبنی بر احتمال تأثیر درماندگی مالی بر کیفیت گزارش‌گری مالی در هیچ یک از مراحل مختلف درماندگی مالی مورد تأئید قرار نگرفته و از سویی دیگر پایین بودن ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش حاکی از آن است که عوامل متعدد دیگری به غیر از درماندگی مالی بر روی کیفیت گزارش‌گری مالی تأثیرگذار بوده و نمی توان کیفیت گزارش‌گری مالی شرکت‌های درمانده مالی را به بهانه درماندگی مالی در حد مطلوب یا نامطلوب ارزیابی کرد. از این رو، این تصور که کیفیت گزارش‌گری مالی در شرکت‌های درمانده مالی در سطح پایینی هست را بایستی اصلاح کرد.

## ۸- پیشنهادات

**۱** . با توجه به نوسانات نسبتاً زیاد در عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر شرکت‌ها در کشورمان، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از طراحی رگرسیون غیر خطی در تعیین رابطه بین مدیریت سود توسط شرکت‌ها و درماندگی مالی آن‌ها استفاده شود.

**۲** . با توجه به تأثیر متقابل مدیریت سود بر درماندگی مالی و کیفیت گزارشگری مالی پیشنهاد می‌شود که در پژوهش های آتی رابطه بین درماندگی مالی، مدیریت سود و کیفیت گزارش‌گری مالی به صورت یک‌جا مورد بررسی قرار گیرد.

**۳** . با توجه به اهمیت کیفیت گزارشگری مالی در تصمیمات بازار سرمایه، پیشنهاد می‌گردد کیفیت گزارش‌گری مالی به صورت مقایسه‌ای در شرکت‌های درمانده مالی و غیر درمانده مالی مورد بررسی و آزمون قرار گیرد.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

**منابع:**


۱- اسماعیلی، شاهپور(۱۳۸۶)؛ "کیفیت سود"، **ماهنامه حسابدار**، سال بیست و یکم، شماره ۱۸۴، ص ۳۳-۲۷.

۲- برادران حسن زاده، رسول و بادآور نهندی، یونس (۱۳۸۸)؛ "ارزیابی کیفیت سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران(مورد صنایع شیمیایی و دارویی)"، **فصلنامه حسابداری مالی**، سال اول، شماره ۸، ص ۱۵۸-۱۴۴.

۳- بولو، قاسم (۱۳۸۶)؛ "هزینه حقوق صاحبان سهام و ویژگی های سود"، **رساله دکتری**، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

۴- توکلی، اکبر (۱۳۷۰)؛ **اقتصادسنجی، فروپاشی فروض استاندارد**، جلد دوم، جهاد دانشگاهی اصفهان، ص ۲۷-.۲۴

۵- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۵)؛ **مقدمه‌ای بر روش پژوهش در علوم انسانی**، چاپ دوازدهم، تهران، انتشارات سمت، ص ۶۷ .

۶- خواجوی، شکرالله و امین ناظمی(۱۳۸۴)؛ "بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تأکید بر نقش ارقام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران"، **بررسی های حسابداری و حسابرسی**، سال دوازدهم، شماره ۴۰، ص ۶۰-۳۷.

۷- جبارزاده، سعید، خدایار یگانه، سعید و پوررضا، اکبر (۱۳۸۸)؛ "بررسی ارتباط بین هموارسازی سود و درماندگی مالی شرکت ها در بورس اوراق بهادار تهران"، **فصلنامه حسابداری مالی**، سال اول، شماره ۲، ص ۱۱۵-۹۱.

۸- کمیته تدوین استانداردهای حسابداری (۱۳۸۶)؛ **استانداردهای حسابداری**، چاپ نهم، انتشارات سازمان حسابرسی، تهران.

۹- نیکومرام، هاشم و بادآور نهندی، یونس (۱۳۸۸)؛ "تبیین و ارائه الگویی برای تعیین و ارزیابی عوامل موثر بر انتخاب کیفیت گزارش‌گری مالی در ایران"، **فصلنامه فراسوی مدیریت**، سال دوم، شماره ۸، ص ۱۸۷-۱۴۱.

۱۰- رهنمای رود پشتی، فریدون، نیکومرام، هاشم و شاهوردیانی، شادی (۱۳۸۵)؛ **مدیریت مالی راهبردی (ارزش آفرینی)**، چاپ اول، تهران، انتشارات کساکاوش، ص ۵۱۴.

۱۱- وطن پرست، محمدرضا (۱۳۸۴)؛ "بررسی نقش اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران"، **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشگاه بین المللی امام خمینی.


[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

12- Admatį A., & Pleiderer, P. (2000), "Forcing Firms to Talk: Financial Disclosure Regulation and Externalities", **The Review of Financial Studies**, 13, 479-519.

13- Altman, E. I., & Spivack, J. (1983), "Predicting Bankruptcy: The Value Line Relative Financial Strength System vs. The Zeta Bankruptcy Classification Approach", **Financial Analysts Journal**, 60–67.

14- Amihud, Y., & Mendelson, H. (1986), "Asset Pricing and the Bid-Ask Spread", **Journal of Financial Economics**, 17, 223-249.

15- Barth, M. E., Cram, D. & Nelson, K., (2001), "Accruals and the Prediction of Future Cash Flows", **Accounting Review**, 76, 25-58.

16- Baiman, S., & Verrecchia, R. E. (1996), "The Relation among Capital Markets, Financial Disclosure, Production Efficiency and Insider Trading", **Journal of Accounting Research**, 34, 1-22.

17- Beneish, M., Vargus, M. (2002), "Insider Earnings Quality and Accrual Mispricing", **The Accounting Review**, Vol 77, No . 4, 755-791.

18- Charitou, A., Lambertides, N., & Lenos, T., (2007), "Managerial Discretion in Distressed Firms", **The British Accounting Review**, 39, 323–346.

19- Charitou, A., Lambertides, N., & Lenos, T., (2007), "Earnings Behavior of Financially Distressed Firms: The Role of Institutional Ownership", **ABACUS**, 43 (3), 271-296.

20- Cohen, A. D., (2004). "Quality of Financial Reporting Choice: Determinants and Economic Consequences", **(Unpublished Doctoral Dissertation)**, Northwestern University.

21- DeAngelo, H.; DeAngelo, L. & Skinner, D. J. (1994). "Accounting choice in troubled companies", **Journal of Accounting and Economics**, Vol. 17, 113–144.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

22- DeFond, M. L. & Jiambalvo, J. (1994). "Debt Covenant Violations and Manipulation of Accruals", **Journal of Accounting and Economics**, Vol. 17, 51–89.

23- Diamond, D., & Verrecchia, R., (1991), "Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital", **The Journal of Finance**, 66, 1325-1355.

24- Easley, D., & O'Hara, M. (2003), "Information and the Cost of Capital. Forthcoming, **the Journal of Finance**.

25- Glosten, L., & Milgrom, P., (1985), "Bid Ask and Transaction Prices in a Specialist Market with Heterogeneously Informed Traders", **Journal of Financial Economics**, 71-100.

26- Healy, P., Palepu, K. (1990), "Earnings and Rrisk Changes Surrounding Primary Stock Offers", **Journal of Accounting Research**,Vol.28,25–48.

27- Healy, P. M. & Wahlen, J. M. (1999), "A Review of the Earnings Management Literature and It's Implications for Standard Setting", **Accounting Horizons**, Vol. 13, No. 4, 365–383.

28- Healy, P., Hutton, A., & Palepu, K. (1999), "Stock Performance and Intermediation Changes Surrounding Sustained Increases in Disclosure". **Contemporary Accounting Research**, 16, 485-520.

29- Jonas, J. & Blancht, N., (2000), "Assessing Quality of Financial Reporting", **Accounting Horizons**, Vol. 14, No. 3, 353-363.

30- Mikhail, M., Walther B., & Willis, R. (2003), "Reactions to Dividend Changes Conditional on Earnings Quality", **Journal of Accounting, Auditing and Finance**, 18, 121-151.

31- Rajgopal, S. & Venkatachalam, M., (2005), "Financial Reporting Quality and Idiosyncratic Return Volatility over the Last Four Decades", **Empirical Research**, University of Washington.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]

32- Rosner, R. (2003), "Earnings Manipulation in Failing Firms", **Contemporary Accounting Research**, Vol. 20, 361–408.

33- Sun, J., (2005), "Financial Reporting Quality, Capital Allocation Efficiency, Financing Structure: An International Study", **(Unpublished Doctoral Dissertation)**, Shanghai University.

34- Sweeney, A. (1994), "Debt Covenant Violations and Managers, Accounting Responses", **Journal of Accounting and Economics**, Vol.17, 281–308.

35- Verdi, S. (2006), "Financial Reporting Quality and Investment Efficiency", **(Unpublished Doctoral Dissertation)**, University of Pennsylvania.

[ Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24 ]